ŻYCIE GOSPODARCZE

Dwutygodnik poświęcony sprawom gospodarczym Polski Zachodniej

Organ Związku Fabrykantów T. z. w Poznaniu.

Redakcja i Administrajca: Rzeczpospolita 1, II — telefon 25-95.

Redaktor przyjmuje w dni powszednie od godz. 11—1; Administracja od 9—3.

Poznań, dnia 15 lipca 1927

Prenumerata wynosi: w kraju z przesyłką rocznie 20 zł, półrocznie 10 zł, kwartalnie 5 zł, zagranicą z przesyłką rocznie 24 zł, półrocznie 12 zł, kwartalnie 6 zł. Numer pojedyńczy 1 zł.

NR. 14 Wydawca: *Związek Fabrykantów T. z. w Poznaniu* **ROK 6**

Kilka uwag na temat cofnięcia się polskiego eksportu do Rumunji na podstawie oficjalnych relacyj.

Statystyka ostatnich miesięcy wykazuje, że eksport nasz na rynek rumuński, który w ostatnim roku dość poważnie ważył na czynnej stronie bilansu, cofnął się prawie we wszystkich pozycjach na korzyść eksportu innych państw, konkurujących z nami na tamtejszym rynku.

Powierzchowny już rzut oka na statystykę polską poucza, że cofnięcie się wstecz naszego eksportu do Rumunji ogarnia wszystkie główne pozycje. Wzrost ujawnia się tylko przy grupach 9 (ziarna buraczane, okopowe), 15 (półfabrykaty drzewne), 26 (maszyny tekstylne), oraz 32 (kwas siarczany i kauczuk). Realny postęp stwierdzić można tylko przy wywozie ziarn selekcyjnych i wyrobów kauczukowych. Firma P. P. G. trafiła, za wskazówką Poselstwa, na dzielnego przedstawiciela i stworzyła na tutejszym rynku sprężyście działającą organizację sprzedaży. Firmy handlujące ziarnami buraczanemi i t. p. wykorzystały umiejętnie fakt, że cukrownie rumuńskie znajdują się w niewielkiej odległości od granicy i nawiązały ponadto dawne stosunki osobiste. Postęp wykazuje również wywóz maszyn tekstylnych, co jednak z drugiej strony godzi w nasz wywóz wyrobów włókienniczych. Natomiast wywóz pewnego gatunku drzewa polega na chwilowej konjunkturze i nie da się utrzymać na dłuższą metę. To samo powiedzieć należy o kwasie siarczanym.

Fakt, że oprócz powyższych stawek wszystkie inne wykazują regres, podczas gdy ogólna cyfra importu rumuńskiego wzrasta z roku na rok, udowadnia naczelną wadę naszego wywozu — brak organizacji.

Warto się przyjrzeć, jak pracują Francuzi na terenie rumuńskim. Poszczególne wytwórnie perfum, barw, laków, lekarstw, specyfików, stali, aut, jedwabi, maszyn, win i t. d. ugrupowały się według specjalności, ponoszą razem koszta propagandy, reklamy i wysiłków i posiadają jednego tylko przedstawiciela dla poszczególnej gałęzi. Jeśli przypadkowo jedna firma występuje w sprawie, należącej do okresu działalności drugiej firmy, to dzieje się to zawsze na skutek wzajemnego porozumienia i za pośrednictwem Office Commercial Français. To samo można powiedzieć co do organizacji wywozu do Mumunji innych państw.

Przemysł tekstylny włoski posiada wspólną organiazcję „Tostili Italiani", ogarniającą niemal wszystkie tkalnie włoskie. Czesi w dziale metalurgicznym pracują wspólnie pod batutą firmy Kern & Co. Cały przemysł angielski przedstawia tutejsza British Association, a podział pracy według gałęzi wykonuje się dopiero w Bukareszcie. Niemcy wspólnej centrali jeszcze nie stworzyły, gdyż jako dawni panowie rynku rumuńskiego, posiadają od dawien dawna wyrobione stosunki. Niemniej jednak i u nich daje się we znaki tendencja centralizacji, narazie około przedstawiciela Kruppa i za pośrednictwem tutejszej filji „Dresdner Bank". Pomijając organizacje urzędowe typu Izb handlowych, wśród których francuska, czeska, włoska pracują bardzo dodatnio, wskazać należy fakt, że istnieje w Bukareszcie: Bank Czeski (Banca de Praga), włoski (Banca Comerciale Italo-Romana), francuski (Banca Franco-Romana), angielski (Bank of Roumania Ltd.), belgijski (Banque Belge pour l'Etranger), szwajcarski (Banca Elvetiana), a wpływy bankowe niemieckie rozciągają się aż na kilka banków miejscowych.

Wobec tych organizacji nasz przemysł pracuje w sposób bardzo prymitywny. Zamiast skupienia się trafiamy raczej na rozproszenie. Mniej więcej 150 firm polskich posiada przedstawicieli w Rumunji. Za wyjątkiem kilku nielicznych, przedstawicieli tych można podzielić na trzy grupy. Są tacy którzy polują na zamówienia w instytucjach urzędowych — koleje, poczta, wojsko. Każdy z nich przedstawia równocześnie kilka firm z innych państw i nie czyni żadnego wysiłku dla wprowadzenia polskich wyrobów, chyba tylko na wypadek, że ten towar jest chwilowo tańszy. Przedstawiciel taki występuje przy przetargach równocześnie imieniem 2-ch do 10-ciu firm, ofiarujących ten sam objekt i popiera ofertę, która w danym momencie jest najtańsza. Inne znowu fabryki polskie trafiły na reprezentantów, którzy zbierają przedstawicielstwa, jak inni ordery, by wzbudzić zaufanie i przedstawiać się w należytem oświetleniu przy zabiegach o więcej rentowne interesa. Nie można powiedzieć, by takim kupcom dużo zależało na wprowadzeniu do Rumunji towaru polskiego, a jeśli czasem mają powodzenie pod tym względem, to sprzedają towar polski pod etykietą niemiecką. Trzecia znowu grupa „generalnych" przedstawicieli przemysłu polskiego na Rumunję mieszka na prowincji, w Czerniowcach, Galacu lub gdzieś w Siedmiogrodzie, jeśli nie w Budapeszcie lub we Wiedniu, a przez to zazwyczaj nie posiada żadnego wpływu na ogólny rynek i ogranicza swą działalność do szczupłego kółka lokalnego. Wynik tej sytuacji jest, że ilekroć dzielny jakiś ajent czyni zabiegi o uzyskanie przedstawicielstwa polskiej wytwórni, w 95 wypadkach na 100 dowiaduje się, że wytwórnia ta już jest związana umową z inną firmą. A ponieważ ta inna firma mało pracuje lub pracuje źle, wytwórnia polska jest przekonana, że w Rumunji nic nie można zrobić.

Ilustrować to wszystko możnaby szeregiem przykładów, możnaby wykazać na podstawie protokułów, przetargów, że taktyka zdobywania rumuńskiego rynku jest nieznana naszym przemysłowcom. Możnaby udowodnić, że przeniesienie się do Rumunji drobnych warsztatów tkackich miało te same skutki, jak emigracja Hugenotów do Prus. Dopiero od Polaków tutejsze przedwojenne tkalnie nauczyły się pracować i wyrabiać takie towary, które do niedawna stanowiły monopol naszego eksportu. Wszystkie te wywody sprowadzić można do stwierdzenia: 1) że wywóz nasz nosi charakter wybitnie dorywczy, 2) że aczkolwiek istnieją wszelkie warunki dla pomyślnego rozwoju, będzie się on cofał wstecz, dopóki nie powstanie koncentryczna organizacja.

W sprawie projektu ustawy o podatku od tranzakcyj.

W dniu 23 maja b. r. tureckie Wielkie Zgromadzenie Narodowe przyjęło projekt ustawy **o podatku od tranzakcyj** (loi relative a l'import sur les transaction), która weszła w życie 1 b. m., główne postanowienia jej są następujące:

„Podatek od tranzakcyj pobiera się w wysokości 6 proc. od wartości a) artykułów fabrykowanych w Turcji w przedsiębiorstwach przemysłowych, używających popędu motorowego (force motrice) i konsumowanych w kraju, b) od artykułów fabrykowanych zagranicą i importowanych do Turcji. — Podatek od tranzakcji, wyjąwszy warunki i postanowienia odmienne, zasadniczo opłaca kupujący. Od artykułów eksportowanych lub fabrykowanych w kraju, podatek pobiera się od eksporterów względnie fabrykantów.

Od artykułów fabrykowanych w kraju podatek od tranzakcyj oblicza i pobiera się przy odjęciu od sumy, podatku już pobranego od surowców wchodzących w skład tego artykułu, i to w chwili ich importu lub przy fabrykacji.

Jeżeli te artykuły, za które uiszczono podatek od tranzakcyj przy ich imporcie z zagranicy, są eksportowane, to nie tylko nie podlegają podatkowi z tytułu ich wywozu, ale będzie uczynioną redukcja (ri-

stourne) przy ich eksporcie, i to 3,5 proc. z podatku od tranzakcyj, które za te artykuły już uiszczono przy ich imporcie.

Od artykułów importowanych prowizorycznie i uprawniających do restytucji opłat celnych przy ich reeksporcie, podatek od tranzakcyj będzie pobierany w chwili ich wwozu, ale zwrócony przy ich eksporcie.

Właściciele przedsiębiorstw przemysłowych podlegający podatkowi od tranzakcyj, winni są prowadzić jedną, lub w razie potrzeby kilka ksiąg (legalizowanych) i to co do surowców, fabrykacji i sprzedaży; księgi te, odnawiane co roku w styczniu przez urzędy skarbowe, należy razem z dowodami przechowywać przez przeciąg jednego roku.

Podatek od tranzakcyj oblicza się:

a) jeżeli dotyczy przedsiębiorstw przemysłowych, na podstawie wartości sprzedanych fabrykatów i to według ksiąg i jest ustalony na podstawie deklaracji, złożonej przez te przedsiębiorstwa pierwszego każdego miesiąca w odnośnych biurach skarbowych;

b) podatek od artykułów fabrykowanych zagranicą i importowanych do Turcji, ustalony jest na podstawie deklaracyj, złożonych w odnośnych biurach skarbowych przez właścicieli towarów, komisjonerów, działających w ich imieniu, lub ich reprezentantów. (W wyżej wymienionych deklaracjach będą podane: rodzaj i ilość artykułów, ich jakość, suma na którą opiewa faktura oryginalna, oraz wszystkie wydatki i opłaty uiszczone aż do dostawy do miejsca przeznaczenia. Całość będzie brana jako podstawa do obliczenia podatku od tranzakcyj.)

Podatek ustalony w powyższy sposób przy końcu miesiąca wpłacany jest do kas skarbowych i to najpóźniej 10-go dnia następującego miesiąca. W wypadku opóźnienia w płaceniu tego podatku, będzie on ustalony urzędowo przez urząd skarbowy na podstawie po zbadaniu na miejscu pism i dokumentów, i pobrany z nadwyżką 10 proc.

Zniesienie podatku konsumcyjnego i wprowadzenie wzamian podatku od tranzakcyj, którego ciężar siłą rzeczy będą ponosili konsumenci, nie przedstawia się niekorzystnie dla przemysłu i kupiectwa, dla konsumentów w głębi kraju n. p w Anatolji, jest on o tyle korzystniejszy od dawnego konsumcyjnego, że pobrany raz jeden u źródła, nie podraża niepotrzebnie towaru, jak dawniej, gdy tenże przechodząc przez szereg pośredników za każdym razem opłacał podatek konsumcyjny. Większym ciężarem, jak dawniej podatek konsumcyjny, jest podatek od tranzakcyj dla importerów, zmuszonych obecnie przy okazji towaru odrazu wykładać większą sumę na opłacenie tego podatku, nim jeszcze towar został sprzedanym. Wymaga więc większej możności finansowej importerów, celem możliwości szybkiego uruchomienia kapitałów na opłacenie podatku. Fakt ten w zasadzie obojętny dla odbiorcy należy uważać za wzmocnienie stanowiska poważnych importerów rozporządzających środkami, lub kredytem utrudnia działanie słabszych importerów.

Z uwagi na stylizację i tendencję streszczonej powyżej ustawy uważać ją należy za de facto podwyżkę opłat celnych, przyczem dokonano ze strony tureckiej zręcznego obejścia postanowień celnych lozańskiej konwencji handlowej między Turcją a Mocarstwami, z której dobrodziejstw korzysta też Polska. Wobec brzmienia art. 4 tej konwencji, ustawie o podatku od tranzakcyj nie można formalnie zarzucić naruszenia zobowiązań międzynarodowych, mimo, że faktycznie ustawa ta w zewnętrznym charakterze wybitnie fiskalnym godzi jednostronnie w interesy importu do Turcji. Przemysł turecki jest jeszcze minimalnie rozwinięty, zaś rzemiosło tureckie, nie używające popędu motorowego (co jest regułą) i przemysł dywanowy, nie są przez powyższą ustawę dotknięte, tak, iż w istocie producent turecki jest przed skutkami jej należycie zabezpieczony, a rzemieślnik miejscowy będzie korzystał nawet ze stworzonej w ten sposób premji.

ROZPORZĄDZENIA I USTAWY.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej o ochronie rynku pracy (Dz. U. R. P. nr. 54, poz. 741). Na podstawie tego rozporządzenia Rada Ministrów może na wniosek Ministra Pracy i Opieki Społecznej po stwierdzeniu stanu bezrobocia zarządzić w drodze rozporządzenia zastosowanie przepisów rozporządzenia o ochronie rynku pracy na obszarze całej Rzeczypospolitej lub na pewnych obszarach względnie w poszczególnych gałęziach pracy.

Przepisy te, ograniczają swobodę zatrudniania cudzoziemców w sposób następujący:

Zatrudnienie pracowników, nie będących obywatelami Państwa Polskiego może nastąpić jedynie po uzyskaniu na to zezwolenia właściwej władzy (wojewoda, w Warszawie komisarz rządu). Zezwolenia wydawane będą zasadniczo na czas nie dłuższy niż 1 rok, a w wyjątkowych wypadkach i na czas dłuższy. Zezwolenia takie mogą być przedłużone po upływie roku na rok następny. Pracodawcy, zatrudniający pracowników cudzoziemców w chwili ogłoszenia odnośnego rozporządzenia Rady Ministrów mogą ich zatrudniać nadal bez uzyskiwania zezwolenia.

Każdy pracodawca obowiązany jest na żądanie władzy administracyjnej udzielać ścisłych informacyj o zatrudnionych pracownikach cudzoziemcach oraz zawiadomić właściwego Wojewodę (Komisarza Rządu w Warszawie) o rozpoczęciu pracy lub terminowania przez cudzoziemca w ciągu 14 dni (pracodawcy, którzy zatrudniali cudzoziemców już w chwili ogłoszenia odnośnego rozporządzenia Rady Ministrów — w ciągu dni 30).

Za naruszenie przepisów rozporządzenia przewidziana jest grzywna od 100 do 10 000 zł. lub areszt do 6 tygodni. Do orzekania powołane są sądy powiatowe (pokoju).

Zastosowanie przepisów powyższego rozporządzenia w poszczególnych zakładach pracy zależne jest od przewidzianego w art. 1 rozporządzenia Rady Minitsrów, które dotychczas jeszcze si ęnie ukazało.

EKSPORT

Do Beyrouth (Syrja): manufakturę, wyroby szklane, skóry, wyroby gumowe, papier oraz cement.

Do Jugosławji: manufakturę, jedwab sztuczny, skóry garbowane, pasy zapędowe, maszyny rolnicze, parafinę.

Do Palestyny: skrzynki do pomarańcz, węgiel oraz brykiety.

Do Egiptu: wyroby szklane, porcelanowe, fajansowe, szpagat, sznury, drewniane przybory kuchenne, tkaniny lniane.

Do Bułgarji: płótno jutowe, ewentualnie inne, które można używać do pakowania tytoniu, ponadto szkło szybowe, żelazo, stal, blachę oraz drut, ponadto manufakturę wszelkiego rodzaju, karton i papier pakowy, szkło okienne i szybowe.

Do Rumunji: żelazo sztabowe ,taśmowe i teowe, blachę czarną i cynkową, blachy cienkie, drut walcowany, naczynia z lanego żelaza, osie stalowe oraz papier.

Urząd Targu Poznańskiego zakomunikował nam, iż przybył do Polski przedstawiciel jednej z poważnych firm australijskich, z Sydney, który załatwia wszelkie sprawy dotyczące eksportu do Australji.

Zaznaczamy, że Australja może importować z Polski: drzewo w stanie surowym (dąb, grab, sosna, jodła, olszyna i buk), wyroby z drzewa (meble gięte, oprawy do obrazów, narzędzi, szczotek, zabawki drewniane, ramy do obrazów), szkło taflowe (do okień) i stołowe wyroby szklane, porcelanę, fajans, terrakotę, teksty-

ne wyroby, spożywcze artykuły (konserwy, grzyby suszone, musztarda, czekolada, cukierki), materjały piśmienne, ołówki, skóry wyprawione.

Firmy, mające zainteresowanie dla powyższego eksportu, zechcą zwracać się do Urzędu Targu Poznańskiego, ul. Głogowska 42, celem uzyskania bliższych informacyj.

Rynek Stanów Zjednoczonych A. P. Jakkolwiek stał jeszcze zawarty pełny traktat handlowy — to jednak obie strony obowiązały się wzajemnie do udzielania największego uprzywilejowania w kwestjach przywozu, wywozu, ceł i podatków. Wobec tego prowizorycznego układu powstała możliwość polskiego zbytu na rynku amerykańskim a w szczególności: meble (wiklinowe), koszyki, wyroby przemysłu ludowego, miód nasiona, pierze, grzyby suszone, materjały budowlane i rury z żelaza lanego.

Targi w Salonikach (Grecja). Polska Ekspansja Gospodarcza w Warszawie w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Zagranicznych przystąpiła do zorganizowania oficjalnego udziału Polski w tegorocznych, jesiennych międzynarodowych targach w Salonikach, które odbędą się w początku września 1927 r. Ze względu na poparcie materjalne ze strony rządu i grecko-polskiej Izby handlowej w Atenach, koszta udziału w powyższych targach wynoszą jedynie 50 zł. za 1 m², w co są wliczone wszystkie wydatki, jak dekoracja, propaganda transport itp. Wobec tego zalecamy naszym sferom przemysłowo-handlowym wzięcie udziału w powyższych targach, o których wyczerpujących informacyj udziela odwrotnie Urząd Targu Poznańskiego.

SPRAWY CELNE.

Cło wywozowe na żyto i mąkę żytnią. Rozporządzeniem Ministrów Skarbu, Przemysłu i Handlu, oraz Rolnictwa z dnia 30 maja 1927 r. przedłużono cło wywozowe na żyto i mąkę na czas od 1 czerwca do 31 sierpnia br. Cło wynosi do 100 kg żyta zł. 10,— od mąki żytniej zł. 15,—.

Zmiany stawek celnych przywozowych. Opracowany został projekt rozporządzenia, wprowadzający zmiany w nomenklaturze i stawkach celnych dla poz. 37 i 115 taryf ycelnej, a mianowicie dla śledzi opiekanych i chlorku etylu. Projektowana nomenklatura ma brzmieć: „śledzie wędzone i opiekane: I wędzone zł 20,— od 100 kg, II opiekane zł 35,— od 100 kg". Dla poz. 115 nomenklatura brzmieć będzie: „etery, estry, kolodium, chloral, chloroform: 1) ter siarkowy łącznie z wagą opakowania zł. 150, 2) chlorek etylu łącznie z opakowaniem zł 600, 3) etery i estry używane w lecznictwie i przemyśle (oprócz wyżej wymienionych) nie zawierające spirytusu; kolodium, chloral, chloroform — wszystko łącznie z wagą opakowanoia zł. 210,— od 100 kg.".

INFORMACJE.

Kredyty frachtów kolejowych i kredyty celne. Obecnie Bank Gospodarstwa Krajowego prowadzi pertraktacje z Ministerstwem Komunikacji i Skarbu w sprawie powierzenia temuż wyłącznego prawa udzielania powyższych kredytów.

Urząd Targu Poznańskiego podaje do wiadomości zainteresowanych, że Konsulat Polski w Galacu, Strade Vultur 4 bis przystępuje do wydania następnego numeru Biuletynu, który będzie specjalnie poświęcony branży tekstylnej i chemicznej, wobec czego firmy zainteresowane w nawiązaniu stosunków handlowych z rynkiem rumuńskim i Bliskiego Wschodu zechcą nadsyłać swe oferty pod adresem Konsulatu, celem **bezpłatnego** umieszczenia tychże w Biuletynie w rubryce „Maisons Polonaises cherchant des débouchces á l'étranger".

W sprawie Komisji Ankietowej. Między Prezydjum Komisji Ankietowej a Prezydjum Rady Ministrów uzgodniono, że okres działalności Komisji Ankietowej przedłużony zostanie do końca roku 1927. Obecnie koła zainteresowane zastanawiają się nad reformą powołanej instytucji. Program reform zostanie W. Panom do zaopatrzenia w swoim czasie przesłany.

Zakaz importu produktów zapalnych, zawierających biały lub żółty fosfor. Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 kwietnia b. r. Dz. U. R. P. nr. 43 zostały zakazane do przywozu z zagranicy produkty wymienione w tytule.

Odprawa ręcznych pakunków w tranzytowym ruchu podróżnym. Zgodnie z okólnikiem Ministerstwa Skarbu z dnia 26 kwietnia br. Dz. Urzęd. Min. Skarbu Nr. 14 przedmioty drobne, podlegające w przywozie opłacie celnej, a przewożone przez podróżnych kolejami i okrętami w ręcznych pakunkach tranzytem przez tutejszy obszar celny, mają urzędy celne odprawiać warunkowo na zasadzie ustnego zgłoszenia za pobraniem w gotówce zabezpieczenia celnego. Wykluczone są od tranzytu towary zabronione i ograniczone w przywozie.

Zniżka taryfowa dla rudy żelaznej. W Dz. U. R. P. Nr. 46 z r. 1927 ogłoszono rozporządzenie Ministra Komunikacji z dnia 20 maja 1927 r. o zniżce taryfowej dla rudy żelaznej w komunikacji polsko-czechosłowackiej. Zniżka obowiązuje do 31 grudnia 1927 r.

W sprawie reglamentacji przywozu. Pod wpływem ujemnego bilansu handlowego reglamentacja przywozu jest bardzo silnie obostrzona, nawet żądania firm produkcyjnych o pozwolenia przywozu są obcinane. Kontyngenty t. zw. ogólne podlegają redukcji, przewleka się rozmyślnie załatwienie spraw.

Utrudnienia w sprawie przywozu maszyn z zagranicy. Wobec gwałtownego psucia się bilansu Ministerstwo Przemysłu i Handlu stara się utrudnić otrzymywanie ulg na sprowadzane z zagrnicy maszyny. Udało się nam przekonać Ministerstwo, ażeby wszystkie sprawy związane z zamówionemi już maszynami, zostały gładko załatwione. Narazie pozwalamy sobie przestrzec przedsiębiorstwa, zamierzające sprowadzić maszyny do kraju z zagranicy, że mogą na przyszłość napotkać na trudności w uzyskiwaniu ulgi celnej. Dlatego koniecznem jest, ażeby podania o takie ulgi celne były wnoszone na podstawie wstępnych ofert fabryk zagranicznych przed ostatecznem jeszcze zamówieniem maszyn, a to celem uchronienia się przed ewentualnemi stratami, gdyby Ministerstwo nie chciało mimo istniejących rozporządzeń zatwierdzić ulgi celnej.

Zwolnienie listów zastawnych od podatków od kapitału i rent. Przychody z listów zastawnych, emitowanych przez instytucje kredytowe, zostały rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 maja b. r. Dz. U. R. P. Nr. 46 z r. 1927 zwolnione od podatku.

Ratyfikacja traktatu z Rzeszą Niemiecką w sprawie komunikacji kolejowej nastąpiła w Dz. U. R. P. Nr. 48 z dnia 1 czerwca 1927 r.

Pomoc rządowa do wytwarzania spirytusu bezwodnego. Dnia 1 czerwca b. r. odbyło się posiedzenie Komisji Opinjodawczej przy Komitecie Ekonomicznym Rady Ministrów, na którem została zaopinjowana przychylnie kwestja pomocy rządowej dla wytwarzania spirytusu bezwodnego celem robienia mieszanki z benzyny.

W sprawie paszportów. Sprawa liberyzacji paszportów handlowych i przemysłowych została odroczona do jesieni, t. j. do czasu po zbiorach, na co zgodził się p. wicepremjer Bartel, ulegając argumeni niepewności co do przyszłych zbiorów, które to towi gwałtownego psucia się bilansu handlowego argumenty wysuwa Minister Skarbu.

Okazja nabycia placówki przemysłowej. Na skutek wyprowadzenia się zamieszkałego tutaj obywatela niemieckiego, jest do nabycia wapniarnia pierwszorzędnie urządzona według najnowszych wskazań na bardzo dużą produkcję w północnym powiecie Woj. Poznańskiego. Warunki dogodne, informacje szczegółowe w biurze Związku.

Wyroby firm krajowych, godnych polecenia:

Ceny ogłoszeń w dziale niniejszym wynoszą 25,— zł za 1 wiersz na rok 1927.

6	6½	7	7½	8	8½	9	9½	10	10½	11	11½	12	12½	1	1½	2	2½
3	3½	4	4½	5	5½	6	6½	7	7½	8	8½	9	9½	10	10½	11	11½

Dworzec	Rynek Wildecki	Brama Dębińska	Tama Garbarska	Górczyn	Ul. Stroma	Jeżyce	Plac Św.-Krzyski	Plac Sapieżyński	Śródka	Sołacz	Koszary treno	Wilda		

Poznańska Kolej Elektryczna 038546

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	

Masowe ilości

druków jedno- i więcejkolorowych

wielokrotnie perforowanych i numerowanych

wykonuje

na specjalnych maszynach

DRUKARNIA POLSKA TOW. AKC.

W POZNANIU, ŚW. MARCIN 70.

Przy zapytaniach należy podać wzór ewentualnie szkicowany, dokładny rozmiar i ilość zapotrzebowanych druków

Wszelkie i największe nakłady tego rodzaju

dostarczamy w ustalonych terminach.

Przedpołud.			6	7	8	9	10	11	12					
Dzień	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

Rynek główny	**Krakowska Spółka Tramwajowa** 084586	Stary Most Podgórski
Dworzec osobowy	*Bilet do przesiadania* — na linje —	Salwator
Lubicz	1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 Bilet nie jest przenośny, należy go Kontroli na żądanie okazać	Park Krakowski
Podgórze	Wawel | Dworzec tow. | Starowiślna	Park Dr. Jordana

Dzień	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
Popoł.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12				

PERFUMY
WODY KOLOŃSKIE
MYDŁA
KALIA
JSTE
Kalia
Jste
PRZODUJĄ w POLSCE
J. & S. Stempniewicz
WARSZAWA POZNAŃ RADOM

Redakcja i Administracja: Rzeczypospolita 1 — Czcionkami Drukarni Polskiej T. A. w Poznaniu.
Redaktor odpowiedzialny W. Szczepański.